

שם פרטי ושם משפחה: _____

כיתה: _____

מילון ומילים

הפעילויות במשימה זו קשורות למילון, להתמצאות במילון, למשמעויות של מילים ושל ביטויים ולמילים נרדפות. בסעיף 2 ובסעיף 4 היעזרו במילון עברי-עברי.
תחילה קראו את הקטע שלפניכם. השאלות הבאות קשורות לקטע זה.

ישראל לקראת תור הזהב של הזדמנויות היסטוריות נדירות

פרופ' זאב תדמור

מדינת ישראל הגיעה בעשור האחרון להישגים כלכליים חשובים ביותר בקנה מידה בינלאומי, המתבטאים, בין השאר, בתפוקה לאומית מרשימה, ביצוא הולך וגדל ובהיקף יַנְמוֹת טכנולוגית שאין לה אח ורע בעולם. הקטר המניע את הכלכלה ומביא לנו את ההישגים הללו הוא תעשיית ההיי-טק – אותו חלק מהתעשייה המבוסס על מוצרים ועל תהליכים עתירי ידע מדעי-טכנולוגי...

ואולם, הישגים כלכליים חשובים אלה, הם למעשה תוצאה של אותו חלון הזדמנויות, שהוא תולדה ישירה של אחד מצירופי המקרים הנדירים ובני המזל הגדולים ביותר, שנקרו בדרכה של מדינת ישראל מאז ומעולם. אם לא נכיר בחשיבותו ובייחודו של חלון הזדמנויות זה ונפעל למימושו, הוא עלול, כאמור, להיסגר כפי שנפתח, וזאת תהיה בכייה לדורות.

קטע מתוך: היי-טקניון, גיליון 3, יוני 1997.

1.

01

נניח שאתם רוצים לבדוק במילון את שמונה המילים הבאות מתוך הקטע "ישראל לקראת תור הזהב...". באיזה ערך מילוני תחפשו כל מילה?

כתבו ליד כל מילה את הערך המילוני שלה. אין צורך לבדוק במילון בשלב זה. דוגמה: מדינת - הערך המילוני הוא מדינה.

מילה	ערך מילוני	מילה	ערך מילוני
א. כלכליים -	_____	ה. תעשיית -	_____
ב. חשובים -	_____	ו. עתירי -	_____
ג. לאומית -	_____	ז. בדרכה -	_____
ד. מרשימה -	_____	ח. בחשיבותו -	_____

2.

02

היעזרו במילון עברי-עברי. ציינו כאן את פרטי המילון שברשותכם:

שם המילון: _____

מחבר/עורך המילון: _____

שנת ההוצאה: _____

חפשו במילון את המילים: תפוקה, יזמות, תולדה, מימוש, וכתבו כאן רק את הפירוש המתאים בדיוק לקטע "ישראל לקראת תור הזהב...". אם לא מצאתם את המילה במילון, ציינו זאת.

פירוש מהמילון

א. תפוקה - _____

ב. יזמות - _____

ג. תולדה - _____

ד. מימוש - _____

_____

_____

3 קראו בקטע "ישראל לקראת תור הזהב..." את שלושת הביטויים: "אין לה אח ורע", "חלון הזדמנויות", "בכייה לדורות", ושערו את פירושם. השערה שלכם צריכה להסתמך בעיקר על ההקשר של הביטויים האלה בקטע. אין צורך להשתמש במילון.

א. אין לה אח ורע

03 _____

פירוש משוער:

_____

ב. חלון הזדמנויות

04 _____

פירוש משוער:

_____

ג. בכייה לדורות

05 _____

פירוש משוער:

_____

4 חפשו במילון את הביטויים המודגשים בשלושת המשפטים שלפניכם, וכתבו מחדש את המשפטים: החליפו את הביטויים המסומנים במילים ובביטויים שלכם. הקפידו לא לשנות את משמעות המשפט.

א. מדינת ישראל הגיעה בעשור האחרון להישגים כלכליים **בקנה מידה** בינלאומי.

06 _____

_____

_____

ב. **הקטר המניע** את הכלכלה ומביא לנו את ההישגים הללו הוא תעשיית ההיי-טק.

07 _____

_____

_____

ג. ההישגים הכלכליים הם תולדה של אחד מצירופי המקרים הנדירים, **שנקרו בדרכה** של מדינת ישראל.

08 _____

_____

_____

לפניכם תצלום של הערך **גָּבִיעַ** מתוך מילון. מהו המידע הדקדוקי, שהמילון נותן על הערך? היעזרו במחסן המונחים, וכתבו את המידע במקום המתאים. (אפשר להשתמש באותו המונח מספר פעמים.)

מחסן מונחים: ערך מילוני, מין דקדוקי, צורת נסמך, משמעות, משפט לדוגמה, צורת רבים, חלק דיבור, שורש, משפחת מילים, זמן, מילה.

ג.

ב.   ד.

א.

גָּבִיעַ שם ז' [גָּבִיעִים] 1. כּוּס מְמֻתָּקת, מְזוּכָּכית או מְחומר קְשִׁיחַ אַחֵר, וְהיא צְרָה לְמִטָּה וְרַחְבָּה לְמַעְלָה. בְּלִיל שֶׁבֶת אֲבָא מְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן בְּגָבִיעַ כֶּסֶף. 2. פְּרֵס שְׁנוּתָנִים לְאָדָם או לְקְבוּצָה שְׁנִיצָחוּ בְּמִשְׁחָק, בְּתַחֲרוּת או בְּאִלְיָפוּת. "הַגָּבִיעַ הַזֶּה שָׁלְנוּ" צַעֲקוּ חֲבָרֵי קְבוּצַת הַכְּדוּרְסֵל, שְׂזָכוּ בְּמִקּוֹם הָרִאשׁוֹן בְּתַחֲרוּת. • תַּחֲרוּיּוֹת סְפוּרֹט רַבּוֹת שֶׁבָּהֶן זּוֹכִים בְּגָבִיעַ, נִקְרָאוֹת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַגָּבִיעַ. לְמִשָּׁל, גָּבִיעַ דִּיּוּוִיס לְטֵנִיס, גָּבִיעַ אִירוֹפָּה בְּכַדּוּרְגֵל. 3. כִּינוֵי לְוּפָל פְּרִיךְ בְּצוּרַת חֲרוּט או כּוּס, שְׂמֵמֵלָאִים בּוֹ גְּלִידָה. אֵתָה רוּצָה גְּלִידָה בְּגָבִיעַ או בְּכוּס? [גָּבִיעַ-]

ה.

ז.

ו.

מתוך: יעקב שויקה, רב-מילים הצעיר, עמ' 123, 1996.
© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית,
למשכל (ספרי חמד וידיעות אחרונות) ולסטימצקי.

¹ נִסְמָךְ - שם עצם או שם תואר המופיעים כשם ראשון בצירוף סמיכות. דוגמה: בצירוף תושבי הארץ המילה תושבי היא הנסמך.

קראו את הערך המילוני גָּשֶׁר. שיש לו חמש משמעויות.

6

10

גָּשֶׁר שם ז' [גָּשְׁרִים] 1. מְבִנֶה מַעַל נָהָר, כְּבִישׁ אוּ דֶרֶךְ, שֶׁעָלָיו עוֹבְרִים בְּנֵי אָדָם וְכִלְי רֶכֶב מִצַּד לְצַד. 2. מִשְׁהוּ הַמַּחְפֵּר אוּ מְקַשֵּׁר בֵּין שְׁנֵי מְקוֹמוֹת. 3. חוֹט מְתַכֵּת שְׂרוּפָא שִׁנְיִים מְצַמִּיד לְשִׁנְיִים כְּדֵי לַיִשֵּׁר אוֹתוֹן וּלְקַרֵּב אוֹתוֹן זוּ לָזוּ. 4. [בְּלִשׁוֹן הַדִּיבּוּר] יוֹם אוּ יוֹמִיִּים הַמְפְרִידִים בֵּין שַׁבַּת לַחֹפֶשֶׁת חַג, וְנֹחֲשָׁבִים גַּם הֵם חוֹפֶשׁ. 5. [בְּלִשׁוֹן הַדִּיבּוּר] תַּרְגִּיל הַתְּעַמְלוֹת שָׁבוּ הַמְתַּעַמְלִים מִתְּכּוּפֶף לְאַחֹר, עַד שֶׁהוּא נִשְׁעַן עַל יָדָיו. [גָּשְׁרִי-]

מתוך: יעקב שויקה, רב-מילים הצעיר, עמ' 150, 1996. © כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית, למשכל (ספרי חמד וידיעות אחרונות) ולסטימצקי.

לפניכם דוגמות לחמש המשמעויות של המילה גָּשֶׁר. התאימו כל דוגמה למשמעות שלה. ציינו את מספר המשמעות.

מספר
המשמעות

- _____ א. השִׁנְיִים הַקְדָּמִיֹּת שֶׁלִי עִקְמוֹת. הַרּוּפָא אָמַר שְׁאֶצְטַרֵךְ לְהַרְכִּיב גָּשֶׁר.
- _____ ב. יוֹם רֵאשׁוֹן הוּא עָרַב חַג. יֵשׁ לָנוּ גָּשֶׁר בְּעֵבוּדָה, וְנִסְעֵ לַחֹפֶשֶׁת בְּאֵילַת מְיוֹם שִׁישִׁי עַד יוֹם שְׁנִי.
- _____ ג. הַיְלָדִים עָלוּ עַל הַגָּשֶׁר וְעִבְרוּ לְצַד הַשְּׁנִי שֶׁל הַנַּחַל.
- _____ ד. צָרִיךְ גּוֹף גַּמִּישׁ כְּדֵי לְהַצְלִיחַ לְעִשׂוֹת גָּשֶׁר.
- _____ ה. בְּתַקּוּפַת הַמְּלַחְמָה קִיַּיְמוּ בְּיַנְיָהוּן שְׁתֵּי הַמְּדִינּוֹת גָּשֶׁר אָוִירִי, כְּדֵי לְהַעֲבִיר צִיּוֹד וּמְזוֹן מִמְּדִינָה אַחַת לְאַחֶרֶת.

יש מילים, שהן יכולות להיות בסיס לצירופים או לביטויים שונים. כך גם המילה גָּשֶׁר, שהיא חלק משלושת הביטויים שלפניכם. הסבירו את הקשר בין שלושת הביטויים. התייחסו בתשובתכם גם להבדלים ביניהם.

7

11

הביטויים: ■ גָּשֶׁר לְשָׁלוֹם ■ חֶפֶשׁ גָּשֶׁר אֶל לְבוֹ ■ יוֹם גָּשֶׁר

---

10. לפניכם שלושה זוגות של מילים:

■ בָּלָגָן - אֵי-סֵדֶר ■ לְפָסֶס - לְחַמֵּץ ■ מְלָאָה - גְּדוּשָׁה

במה המילים שבכל זוג שונות זו מזו? ובמה הן דומות זו לזו? הסבירו והדגימו.

---

11. קראו את רשימת המילים: כְּדוּרְסָל, שׁוֹפֵט, מְגַרֵּשׁ, עֵבְרָה, זִנְקָה, גֵּלֶשׁ, סִיף, רֶף, לִיגָה, הוֹקִי.

מהו הנושא (התוכן) המשותף לכל המילים ברשימה? _____

12. הוסיפו חמש מילים, שלפי דעתכם הן שייכות לנושא שבסעיף הקודם.
